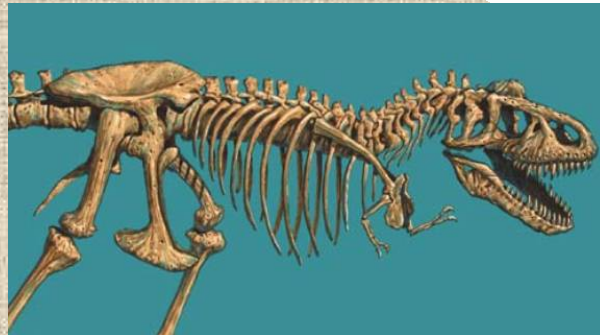

Källkritik

101

Vad är en källa?

Det du använder för att få reda på saker när du undersöker ett visst ämne.

Olika typer av källor

Skriftlig → Något som någon har skrivit. T.ex. en dagbok, ett brev, ett protokoll etc.

Muntlig → Något som någon säger/har sagt. T.ex. en intervju, en radio/TV-inspelning, en föreläsning, något återberättat som exempelvis vittnesuppgifter etc.

Materiell → Något fysiskt, en sak. T.ex. mynt, dinosaurieben, ett vrak.

Primär-/sekundär- källa

Primärkälla (förstahandskälla) → Är något som någon har upplevt själv eller en direkt kvarleva (rest) från historien.

Sekundärkälla (andrahandskälla) → Är något som någon har fått berättat för sig eller läst och i sin tur återberättar.

Vad är källkritik?

- Källkritik är att kritiskt undersöka och granska det som man använder för att beskriva något.
- Det man som forskare försöker ta reda på är om källan är sann eller falsk och hur den skulle kunna användas.
- Källkritiken har utformats över tid för att kunna få en rättvisare bild av verkligheten och att man inte ska syssla med oseriös forskning.

Hur bedömer man källor?

Det man främst bedömer är en källas trovärdighet, relevans och användbarhet.

Trovärdighet är hur pålitlig en källa är.

Relevans är hur intressant källan är för frågeställningen.

Användbarhet är *hur* man kan använda källan.

Fem grundprinciper

1. Identifiera källan
2. Närhetsprincipen
3. Tendens
4. Beroende
- (5. En totalbedömning av källan)

Identifiera källan

Ta reda på källans ursprung. Varifrån kommer källan? T.ex. var togs bilden?

Ta reda på vem som skrivit källan/tagit bilden. Vem är upphovsman?

Ta reda på annan information som kan underlätta bedömningen av källan. T.ex. är bilden manipulerad?

Närhetsprincipen

Hur nära i tid och rum är den som skapat källan det du undersöker? När kom källan till? Hur långt från det du vill beskriva kom den till?

Tendens

Försök ta reda på om den som har skapat källan har någon bestämd avsikt med den eller att den som har skapat källan försöker påverka den som ska analysera källan.

T.ex. en bloggare som försöker få en att köpa en speciell produkt.

Tendens

- *"De tre hade på tåget spottat på tågresenärer oprovocerat. De var hotfulla mot tågvärden som blev rädd och kallade på hjälp. De sparkade, slogs, spottade. Anledningen att de hölls fast är att de precis bitit en annan person så att det började blöda rikligt och denne fick uppsöka sjukvård. Barnet som hölls fast var den och försökte skälla ordningsvakten. Då dunkar han sitt eget huvud. Han hölls fast för att inte misshandla andra och sig själv i väntan på polisen som också blev spottade och sparkade på"*

Beroende

- tar reda på om det finns andra källor som källan du undersöker är beroende av eller om de är beroende av varandra.
- personen som sett eller hört något har inte sett detta själv eller förlitar sig på andras uppgifter
- Exempel om någon inte har varit med och ändå berättar om något som skett

Enligt Leif GW Persson gör det nya materialet att vakternas agerande är förståeligt.

– Det ger en annan bild än vad vi sett tidigare. Det skulle förvåna mig mycket om inte utredningen mot vakterna blir nedlagd. Jag har svårt att se att vare sig polisen eller vakterna begått något lagbrott.

Programledaren [Camilla Kvartoft](#) frågar GW om man inte kan försöka att bara hålla fast pojken och följa med i hans rörelse, som experter hävdar att man ska göra med barn i sådana här fall.

– Ja, jo. Jag vill hävda att det här är ett ytterst komplicerat ingripande beroende på att det handlar om en liten kille. Samtidigt har jag svårt att se hur man i det läget ska kunna prata förstånd med honom, svarar Leif GW Persson.

Han har i ett tidigare avsnitt av Veckans Brott kommenterat det filmade material som bara visade hur vakten satt på pojken.

– Det ser verkligen inte trevligt ut. Enbart att sitta på en liten kille på det där viset innebär en mycket stor fysisk fara för den som han sitter på.

Bedömning av källan

- Se på hur och om du kan använda källan, dess olika styrkor och brister, gör sedan en sammanfattande bedömning om det är rimligt att använda den.
- Om du ska återge något exakt som det har skett eller om den ändå kan vara intressant

Urvalet av källor

- Det är viktigt att man använder sig av rätt material
- Om du ska visa på rasistiska inslag på internet så måste du använda källor som har med det att göra, inte visa de källor som inte visar det
- Är de källor du valt representativa?